

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Statistika za poslovno odločanje

PEST analiza – II. del
Analiza socialnega okolja

prof. dr. Lea Bregar

2. predavanje

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Vsebina

1. Področja analize socialnega okolja
2. Splošni vidiki analize socialnega okolja
3. Osnovni viri demografskih podatkov
4. Demografska statistika
5. Socialne značilnosti prebivalstva
6. Ekonomsko-socialni vidiki

© prof. dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

1. Področja analize socialnega okolja

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Področja analize socialnega okolja

SOCIALNO OKOLJE

Demografske značilnosti
(število, demografske strukture, prostorska razmestitev, dejavniki gibanja prebivalstva).

Socialne značilnosti
(življenjski slogi prebivalstva in nakupne navade).

Ekonomsko-socialni vidiki
(kupna moč, življenjska raven, razdelitev dohodka in socialna enakost in premoženje prebivalstva).

Drugi dejavniki?

© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

2. Splošni vidiki analize socialnega okolja

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Splošni vidiki analize socialnega okolja

- Demografska situacija v svetu
- Demografska situacija v Sloveniji

© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

3. Osnovni viri demografskih podatkov

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Osnovni viri demografskih podatkov

- Popisi.
- Registri.
- Statistična raziskovanja, povezana s prebivalstvom (s področja izobraževanja, zdravstva, porabe gospodinjestev, o življenjskih in socialnih pogojih, o trgu dela ipd.).
- Administrativne evidence, povezane s prebivalstvom (s področja izobraževanja, zdravstva, trga dela ipd.).

© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

4. Demografska statistika

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Demografska statistika

- Osnovne opredelitve
- Analiza stanja in demografskih strukturnih značilnosti
- Analiza demografskih sprememb

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Osnovne opredelitve

- Prebivalstvo:
 - Državljeni Slovenije s prijavljenim stalnim prebivališčem brez tistih, ki so odšli v tujino za več kot tri mesece in to prijavili.
 - Tujci z urejenim stalnim prebivališčem v Sloveniji, vključno z begunci.
 - Tujci z urejenim začasnim prebivališčem v Sloveniji, vključno z osebami z začasnim zatočiščem.
- Druge pomembne opredelitve (družina gospodinjstvo, stanovanje).

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Osnovne opredelitve

Prebivalstvo po skupinah, Slovenija, 31. marec 2006

	31.12.2005	31.3.2006
Prebivalstvo	2 003 358	2 004 394
Državljeni Republike Slovenije, brez tistih, ki začasno prebivajo v tujini	1 954 390	1 954 758
Tujci s stalnim prebivališčem v Sloveniji	24 345	26 945
Tujci z začasnim prebivališčem v Sloveniji	24 623	22 691
Državljeni Republike Slovenije	1 985 582	1 985 925

Viri: SURS, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva, Ministrstvo za notranje zadeve - Direktorat za upravne notranje zadeve.

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Analiza stanja in demografskih struktur

- Starostna struktura in staranje
- Spolna struktura prebivalstva
- Demografske značilnosti družin
- Prostorska razmestitev prebivalstva

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Starostna struktura in staranje

Kazalci:

- Povprečna starost prebivalstva.
- % starega prebivalstva.
- Indeks staranja.
- Koeficient starostne odvisnosti.
- Starostna piramida.

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Staranje prebivalstva, 2005

Svetovna regija* ali država	% mladega prebivalstva	% starega prebivalstva	Indeks staranja	KSO
Svet	27,0	7,0	25	52
Evropa	15,0	15,0	100	42,0
EU-25	16,2	16,7	103	48,9
Avstrija	16,1	17,1	106	46,8
Italija	14,1	19,2	136	50,1
Madžarska	15,6	15,6	100	45,7
Slovenija	14,4	15,3	106	42,1

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Staranje prebivalstva: starostne piramide

- US Census Bureau
<http://www.census.gov>
- Kolikšna je povprečna starost moških in žensk v Sloveniji?

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

V razmislek!

- Opišite poslovno odločitev, pri kateri bi potrebovali podatke o starostni strukturi prebivalstva?

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Spolna struktura

Kazalci spolne strukture za nerazvite in razvite države, 2005

Skupina držav	% žensk med vsemi prebivalci	Koeficient feminitete
Nerazvite države	49,2	97,0
Razvite države	51,4	105,8
Svet	49,6	98,6

Vir: US Census Bureau, IDB

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Družine v Sloveniji, popis 2002

Tip družine	
Zakonski pari brez otrok	20,7
Zakonski pari z otroki	53,0
Matere z otroki	16,1
Očetje z otroki	2,6
Zunajzakonski partnerji brez otrok	2,3
Zunajzakonski partnerji z otroki	5,3
Sklenitve zakonskih zvez na 1000 prebivalcev (2004)	4,8
Razveze zakonskih zvez na 1000 prebivalcev (2004)	2,1
Odstotni delež živorojenih zunaj zakonske zveze (2004)	44,8

Vir: Slovenske regije v številkah 2006, Statistični portret Slovenije v EU 2006

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Prostorska razmestitev prebivalstva

- Gostote prebivalstva
- Orodja za analizo koncentracije prebivalstva:
 - Lorenzov grafikon
 - Ginijev koeficient
 - kartogrami

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA FAKULTETA

Stopnje skupnega, naravnega in selitvenega prirasta po regijah v Sloveniji, 2005

Vir: SURS, Slovenske regije v številkah, 2007

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in Organizacija
EKONOMSKA
FAKULTETA

Dejavniki sprememb prebivalstva

- Rojstva, smrti:
naravno gibanje prebivalstva.
- Priselitve, odselitve:
mehansko (selitveno) gibanje prebivalstva.

$$P_t = P_0 + (N - M) + (I - E)$$

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in Organizacija
EKONOMSKA
FAKULTETA

Dejavniki sprememb prebivalstva

- Absolutni kazalci v določenem obdobju:
 - spremembe števila prebivalstva;
 - število rojenih, umrlih, priseljenih, odseljenih v določenem obdobju;

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in Organizacija
EKONOMSKA
FAKULTETA

Dejavniki sprememb prebivalstva

Naravno in selitveno gibanje prebivalstva,
Slovenija, 1. četrtnje 2005 - 1. četrtnje 2006

	2005				2006
	I.	II.	III.	IV.	I.
Živorajeni	4.405	4.564	4.741	4.447	4.350
Umrli	5.484	4.340	4.343	4.658	4.707
Priseljeni iz tujine	3.429	4.527	4.193	2.892	3.939
Odseljeni v tujino	1.861	1.716	2.121	2.907	2.546
Notranje selitve	6.960	7.416	9.785	8.043	8.146
Naravni prirast	-1.079	224	398	-211	-357
Selitveni prirast	1.568	2.811	2.072	-15	1.393
Skupni prirast	489	3.035	2.470	-226	1.036

Vir: SURS, Prva objava, 28. september 2006

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in upravljanje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Dejavniki sprememb prebivalstva

- Relativni kazalci:
 - kazalci dinamike števila prebivalstva (bazni in verižni indeksi, koeficienti dinamike, stopnje rasti);
 - stopnja natalitete (število živorojenih na 1000 prebivalcev v 1 letu);
 - stopnja mortalitete/umrljivosti (število umrlih na 1000 prebivalcev v 1 letu);
 - stopnja naravnega prirastka;
 - stopnja selitvenega prirastka (različne inačice).

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in upravljanje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Dejavniki sprememb prebivalstva

Demografski kazalniki, Slovenija,
1. četrtnetlje 2005 - 1. četrtnetlje 2006¹⁾

	2005				2006
	I.	II.	III.	IV.	I.
Na 1000 prebivalcev					
živorojeni	8,9	9,1	9,4	8,8	8,8
umrli	11,1	8,7	8,6	9,2	9,5
priseljeni iz tujine	7,0	9,1	8,3	5,7	8,0
odseljeni v tujino	3,8	3,4	4,2	5,8	5,2
naravni prirast	-2,2	0,4	0,8	-0,4	-0,7
selitveni prirast	3,2	5,6	4,1	0,0	2,8
skupni prirast	1,0	6,1	4,9	-0,4	2,1

Vir: SURS, Prva objava, 28. september 2006

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in upravljanje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Pri uporabi demografskih kazalcev UPOŠTEVAJTE:

- Podatki za krajša obdobja – posebna oblika obrazca!
- Omejena primerljivost splošnih stopenj zaradi razlik v starostni strukturi – izračun specifičnih in standardiziranih stopenj!
- Splošnost osnovnih indikatorjev – izračun vsebinsko ustrežnejših kazalcev (primer: splošna stopnja rodnosti, stopnja totalne rodnosti)!

© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

5. Socialne značilnosti prebivalstva

- Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA
- ### Socialne značilnosti prebivalstva
- Življenjski slog in nakupne navade
 - Izobraževanje in usposabljanje
 - Zdravstveno stanje prebivalstva
- © prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Struktura izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo, Slovenija in EU-25, 2005

Izdatki po namenu (v %)	Slovenija	EU-25
Hrana in brezalkoholne pijače	14,9	12,6
Alkoholne pijače, tobak, nikotin	4,5	3,5
Obleka in obutev	5,9	5,8
Stanovanje, voda, elektrika plin in druga goriva	19,6	21,7
Zdravje	3,3	3,5
Transport	15,9	13,5
Komunikacije	3,3	2,8
Izobraževanje	1,1	1,0
Rekreacija in kultura	9,6	9,5
Druge dobrine in storitve	22,0	26,1

Vir: SURS, Statistični portret Slovenije v EU 2007.

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

V razmislek!

- S katerimi kazalci bi dodatno osvetlili življenjski slog in nakupne navade prebivalcev Slovenije?

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Socialne značilnosti: izobraževanje in usposabljanje

Izobraževanje in izobraženost v Sloveniji in v sosednih državah, članicah EU

	SLO	A	I	M
Delež prebivalcev, starih 25-64 let, z dokončano najmanj srednjo šolo (%)	81,6	80,3	51,3	78,1
Delež prebivalcev, starih 18-24 let, z dokončano osnovno šolo in niso vključeni v nadaljnje izobraževanje (%)	5,2	9,6	20,8	12,4
Delež žensk v terciarnem izobraževanju med vsemi študenti v terciarnem izobraževanju (%)	56,9	53,3	56,2	57,3
Povprečno št. tujih jezikov, ki so se jih učili dijaki v srednjih šolah	1,3	1,6	1,3	1,1

Vir: SURS, Statistični portret Slovenije v EU, 2007

© prof.dr. Lea Bregar

Ekonomika in družboslovje
EKONOMSKA
FAKULTETA

Socialne značilnosti prebivalstva: zdravstveno stanje prebivalstva

- življenjsko pričakovanje ob rojstvu,
- umrljivost dojenčkov,
- umrli po vzroku smrti,
- število zdravstvenega osebja na 1000 prebivalcev,
- drugi kazalci?

© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

6. Ekonomsko-socialni vidiki

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Ekonomsko-socialni vidiki

- Kupna moč prebivalstva
- Razdelitev dohodka in socialna enakost

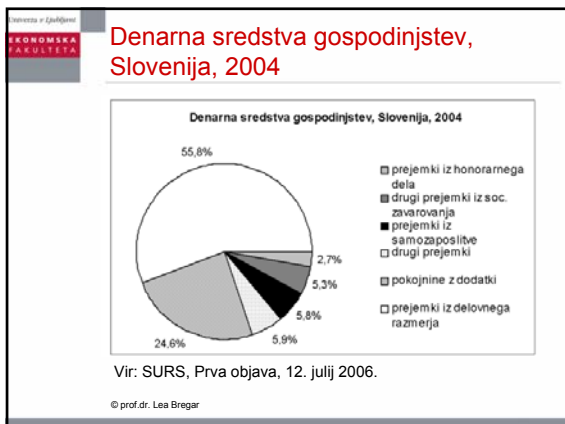
© prof.dr. Lea Bregar

Univerza v Ljubljani
EKONOMSKA
FAKULTETA

Kupna moč prebivalstva

- Kazalci:
 - GDP na prebivalca v PKM
 - Delež končne potrošnje v BDP
 - Dohodnina na prebivalca
 - Razpoložljiva sredstva gospodinjstev

© prof.dr. Lea Bregar

- Razdelitev dohodka in socialna enakost
- Laekenski kazalci razdelitve dohodka in revščine (kazalci socialne povezanosti)
 - Opremljenost s trajnimi potrošnimi dobrinami
 - Dostopnost do dobrin
- © prof.dr. Lea Bregar

Kazalci delitve dohodka in revščine, Slovenija 2004

	Dohodek - brez dohodka v naravi	Dohodek z dohodkom v naravi
Stopnja tveganja revščine (%)	12,1	11,4
Prag tveganja revščine (EUR ¹)	5.278	5.516
Prag tveganja revščine (SIT)	1.261.821	1.318.908
Prag tveganja revščine za gospodinjstvo dveh odraslih in dveh otrok (EUR ²)	11.083	11.585
Prag tveganja revščine za gospodinjstvo dveh odraslih in dveh otrok (SIT)	2.649.825	2.769.708
Stopnja tveganja revščine pred socialnimi transferji (razen starostnih in družinskih pokojnin) (%)	25,8	24,8
Stopnja tveganja revščine pred vsemi socialnimi transferji (%)	42,2	40,9
Neenakost porazdelitve dohodka - razmerje kvintilnih razredov (80/20)	3,4	3,3
Neenakost porazdelitve dohodka - Ginijev kolicnik (%)	23,8	23,0

Vir: SURS, prva objava, februar 2007.
© prof.dr. Lea Bregar

Univerza na Glinjani
FARMACEVTSKA
FACULTETA

Literatura

- Bregar Lea: Zapiski predavanj.

© prof. dr. Lea Bregar
